

Безпека управління логістичними системами в значній мірі залежить від ефективності інформаційного забезпечення системи. Саме тому виникає необхідність у побудові ЛІС для підприємств, впровадження якої буде сприяти збільшенню конкурентоспроможності підприємства [1].

Найчастіше застосовується визначення безпеки системи, яке наведено в словнику В. Даля пояснюється як «відсутність небезпеки, збереження, надійність». З одного боку, безпечним називають явище і (або) стан будь-якого носія небезпеки, яке не становить загрози, можливої шкоди для його оточення; з іншого – властивість безпеки приписують об'єкту, надійно захищеному від небезпечних для нього впливів [2].

Безпека є одним з важливіших показників якості функціонування логістичної системи. Інші узагальнюючі показники оцінки якості системи, такі, як ефективність, надійність, стійкість, можуть застосовуватися для оцінки системи і її реалізації.

У визначенні безпеки закладається сенс збереження гомеостазу логістичної системи. Це уявляється можливим при спробі описати весь діапазон можливих станів системи, для чого треба зафіксувати його межі: від нормально функціонуючої системи до непрацездатності системи.

Для формування безпечних систем слід використовувати принцип адаптації, самонастроювання до діючих обурень з подальшим виробленням впливів, що забезпечують ліквідацію загроз шляхом трансформацій системи або відображення збурень. Найбільшу складність при створенні подібних систем представляє отримання інформації про стан середовища і системи, а також синтез алгоритмів підтримання оцінки безпеки на потрібному рівні.

За допомогою імітаційної моделі реалізовано експерименти зі станами даної ЛІС завдяки змінюванню вхідних параметрів узагальненої передаточної функції. На основі апарату теорії автоматичного управління удосконалено постановку імітаційної моделі, яка використовується для прийняття управлінських рішень з метою дослідження стійкості та безпеки ЛІС з урахуванням зворотних потоків підприємств.

Запропонована ЛІС дозволяє збирати і аналізувати необхідну інформацію, що в результаті робить комплексним і оперативним процес прийняття рішень з управління матеріальними потоками та надає можливість підвищувати ефективність забезпечення безпеки системи на підприємстві.

Список бібліографічних посилань

1. Клебанова Т. С., Яценко Р. М., Панасенко О. В. Інформаційні системи в логістиці : конспект лекцій / Харків. нац. екон. ун-т. Харків : Вид-во ХНЕУ, 2009. 100 с.
2. Колобов А. А. Логистико-ориентированное управление организационно-экономической устойчивостью промышленных предприятий в рыночной среде. М. : Изд-во МГТУ им. Н. Э. Баумана, 1997. 205 с.

Одержано 26.09.2018

УДК 330.5.009.15:328.185:343.35

Євген Сергійович НЕКЛЮДОВ,

аспірант кафедри новітньої історії України історичного факультету
Запорізького національного університету

КОРУПЦІЙНА СКЛАДОВА ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ В УКРАЇНІ (1991–2004 РР.)

Проблема тінізації економіки в Україні сьогодні набула глобальних масштабів і несе безпосередню загрозу економічній безпеці держави, а також і її національним інтересам. Не меншу загрозу для національної безпеки України становить високий рівень корупції. Причому, такі негативні соціальні явища тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені. Так, зростання корупційних проявів призводить до формування тіньової економіки, а збільшення сегменту тіньової економіки є своєрідною реакцією суб'єктів господарювання на наявну державну систему управління. Тіньова економіка живить корупцію, а остання зацікавлена в існуванні тіньового сектору економіки. Водночас корупція є безумовною

складовою тіньового сектору економіки. Грошові потоки, які продукують корупційні злочини майже завжди оминають систему оподаткування, і через незаконні схеми осідають поза межами української економіки, в офшорних зонах або на рахунках у зарубіжних банках.

Перші спроби подолати явище корупції, успадковане ще з радянського минулого, з'явилися ще в грудні 1992 року, коли тодішній Прем'єр-міністр України Л. Кучма заявив, що уряд встановить жорсткий контроль за незаконними прибутками і буде провадити боротьбу з корупцією. З часом процес подолання корупції починає набувати інституційних форм. На цьому наголошував у своїх промовах перший Президент України Л. Кравчук. Вже у 1993 році, згідно з Указом Президента України № 561/93 від 26 листопада вперше було створено Координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, на чолі якого стояв сам Президент. Водночас цей етап антикорупційної боротьби навряд чи можна назвати дієвим, він носив суто ідеологічний характер і майже не міг впливати на масштаби поширення корупції.

Реальні законодавчі зміни та наступальні кроки у боротьбі з корупцією у практичній площині було здійснено вже за президентства Л. Кучми. В цей час Президент підписує Укази «Питання боротьби з корупцією та іншими злочинами у сфері економіки» від 27 березня 1994 року № 484/94, «Про невідкладні заходи щодо посилення боротьби зі злочинністю» від 21 липня 1994 року № 396/94. На думку фахівців, ці нормативні акти не зовсім відповідали реальним потребам та викликам, бо в них йшлося про вже відомі факти хабарництва серед чиновницького складу, проте не було передбачено конкретних механізмів протидії цим негативним явищам. Майже одночасно з вищезазначеними законодавчими актами Верховна Рада приймає Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30.06.1993 року № 3341-XI.

З метою підвищити ефективність антикорупційних заходів та заходів щодо приборкання організованої злочинності Л. Кучма здійснив кадрове оновлення та зміцнення керівного складу Міністерства внутрішніх справ України. Вже у другому півріччі 1994 року за зв'язки зі злочинним світом майже 200 співробітників міліції було притягнуто до кримінальної відповідальності. Наприкінці липня 1994 року було створено 200 слідчо-оперативних груп із працівників Генеральної прокуратури України МВС України, Служби безпеки України для розслідування особливо складних злочинів у сфері економіки. З метою покращити результати до роботи додатково було залучено 22 тисячі штатних одиниць співробітників. Однак такий підхід лише частково вплинув на покращання загальних результатів діяльності правоохоронної системи. Так, у 1995 році до суду було направлено 6738 справ щодо розкрадання 828 – щодо хабарництва, 4691 – щодо незаконних операцій з іноземною валютою [1, с. 278].

Наступними заходами у боротьбі із корупційною складовою нелегальної економіки було ухвалення низки програмних нормативних актів, зокрема: Закон України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 року № 356/95-ВР, Постанову Верховної Ради України «Про концепцію національної безпеки України» від 16 січня 1997 року, № 3/97-ВР, Указ Президента України «Про національну програму боротьби з корупцією» від 10 квітня 1997 р. № 319/97, Розпорядження Президента України «Про незадовільний стан виконання заходів щодо боротьби із злочинністю» від 25 лютого 1997 року № 98/97-рп [1, с. 279].

Внаслідок зазначених вище законодавчих змін було здійснено відповідні організаційні перебудови, зокрема оновлено Координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президенті України, створені спеціальні підрозділи боротьби з організованою злочинністю в системі МВС, СБУ, Державній податковій адміністрації (відділи боротьби з корупцією у податковій міліції). 24 квітня 1997 року Президент України підписав Указ «Про створення національного бюро розслідувань України», Бюро планувалося створити для посилення боротьби з організованою злочинністю у всіх її проявах, особливо з корупцією посадових осіб і мафіозними угрупованнями, Проте Верховна Рада України наклала вето на цей указ.

Практичним втіленням законодавчих ініціатив було проведення у 1997 році операції «Чисті руки» під керівництвом Президента України. Але, як виявилось згодом, істотно вплинути на рівень корупції не вдалося, бо більшість заходів було спрямовано не на попередження корупції, на з'ясування глибинних причин її росту, а на подолання наслідків.

Наступним етапом боротьби з корупцією став Указ «Про концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки», підписаний Президентом 28 квітня 1998 року. У документі передбачалося, що цей указ і нова концепція доповнять існуючу юридичну базу боротьби з корупцією. Серед ключових положень указу містилися заходи, спрямовані на обмеження можливостей використання коштів, здобутих шляхом зловживань, передусім, так званий «аналіз анонімних валютних рахунків». Також вказаний указ передбачав «анулювання депутатської недоторканності, забезпечення прозорості фінансування політичних партій, контроль за прибутками та витратами лідерів і активістів політичних партій» та перевірку виборцями правомірності їхніх прибутків та витрат. Головні зусилля державних органів повинні були спрямовувались не лише на подолання наслідків корупції, а передусім, на усунення об'єктивних та суб'єктивних причин цього явища. У листопаді 1999 року Україна разом із іншими членами Ради Європи підписала Цивільну конвенцію Ради Європи про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 року. Однак, незважаючи на усі вжиті заходи рівень корупції продовжував зростати [2].

Формуванню чітких уявлень про результати антикорупційної політики Л. Кучми посприяє звернення до даних міжнародної організації Transparency international. Вона якраз і займається дослідженням рівня корумпованості країн, оцінюючи цей рівень за 10-бальною шкалою: найвищий бал відповідає найнижчому рівню корупції, а найнижчий, навпаки, – найвищому. Тож, приміром, у 1999 році – році переобрання Л. Кучми на другий президентський термін – Transparency International, проаналізувавши стан справ з корупцією у 99 країнах світу, відвела Україні 75 місце, виставивши нашій державі 2,6 бала. У 2000 р. – 1,5 бала (87 місце в рейтингу 90 країн); у 2001 – 2,1 (83 місце серед 91 обстеженої країни); у 2002 – 2,4 (85 місце серед 102 країн); у 2003 – 2,3 (106 місце серед 133 обстежених країн). У 2004 році Україна в рейтингу Transparency International посіла 122 місце із 145, із 145, отримавши 2,2 бала [3].

На початку державотворення України було закладено підвалини антикорупційного законодавства країни, яке в майбутньому мало принести свої позитивні зрушення. Проте, як виявилось згодом законодавча та виконавча гілка влади так і не спромоглися вплинути на обмеження рівня, масштабів та обсягів корупції. Антикорупційне законодавство, сформоване за часів Л. Кравчука та Л. Кучми, а це близько 80 законів, указів та постанов уряду, незважаючи на велику кількість різноманітних та, у більшості, слушних заходів, спрямованих на запобігання та боротьбу з корупцією не сприяли досягненню кінцевої мети – подолання корупції, оскільки було спрямоване на боротьбу з цими проявами серед чиновників середньої та найнижчої ланки і не передбачало створення ефективної системи протидії корупції серед державних службовців найвищої ланки, що відповідало би вимогам часу.

Список бібліографічних посилань

1. Горган О. Л. Історичні аспекти боротьби з корупцією в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 2. URL: http://pap.in.ua/2_2015/84.pdf (дата звернення: 22.10.2018).
2. Тіньова економіка: світові тенденції та українські реалії : матеріали міжвід. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23 черв. 2017 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. С. Чернявський, В. І. Шакунта ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 448 с.
3. Рейтинг сприйняття корупції Transparency International 2004 р. // Трансперенси Інтернешнл. Россия : сайт. URL: <https://transparency.org.ru/research/index-vospriyatiya-korrupsii/index-vospriyatiya-korrupsii-2004-rossiya-na-90-meste.html> (дата звернення: 22.10.2018).

Одержано 25.10.2018